

Planprogram: Kommunedelplan for Naturmangfold i Fredrikstad

Foto: Heidi Femmen

Innhold

1. INNLEDNING	3
2. RAMMER OG PREMISER FOR PLANARBEIDET	3
Formål med planarbeidet	3
Overordnede føringer	4
3. PROSESS, MEDVIRKNING OG ORGANISERING AV PLANARBEIDET.....	4
Prosess.....	4
Medvirkning	5
Planlagt fremdrift	5
Organisering av arbeidet.....	6
4. OPPBYGGING AV PLANEN.....	6
Kunnskapsgrunnlag.....	6
Plandokumentet	7

1. Innledning

Dette planprogrammet angir den videre planprosessen for arbeidet med *Kommunedelplan for naturmangfold i Fredrikstad*. Fredrikstad kommune er én av fem utvalgte kommuner som skal delta i et nasjonalt pilotprosjekt initiert gjennom Miljødirektoratet om å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold. Bakgrunnen for pilotprosjektet er St.meld. 14 (2015-16) *Natur for livet* der det står følgende:

«Regjeringen ønsker å legge til rette for at kommunene kan øke sin kompetanse om naturmangfold. Regjeringen foreslår at dette skal skje gjennom et godt kunnskapsgrunnlag og økt veiledning, og gjennom et pilotprosjekt om kommunedelplaner for naturmangfold. I dette pilotprosjektet vil det bli lagt vekt på de verdiene som naturmangfoldet representerer i nasjonal, regional og lokal sammenheng.»

Fredrikstad kommune har i planstrategien, vedtatt av Bystyret den 20.4.2016, bestemt at kommunen skal rullere Plan for biologisk mangfold, og at arbeidet skal gjennomføres innen utgangen av 2019. Ved at vi ble valgt av Miljødirektoratet til å delta i pilotprosjektet for Kommunedelplan for naturmangfold fremskynder vi prosessen i henhold til Miljødirektoratets fremdriftsplan (ferdig innen utgangen av 2017). Kommunedelplan for naturmangfold vil dermed erstatte rulleringen av Plan for biologisk mangfold.

Planprogrammet lå ute på høring fra 9. desember-26. januar. Det kom inn 13 innspill som er samlet i et vedlegg. Dette vedlegget sammen med revidert planprogram legges frem politisk og fremhever føringene for planarbeidet ytterligere. Endringer i planprogrammet er vist med grønn tekst.

2. Rammer og premisser for planarbeidet

Kommunedelplan for naturmangfold i Fredrikstad skal utarbeides som en kommunedelplan. Dette sikrer et utvidet grunnlag for medvirkning og en større grad av forankring politisk og administrativt.

Kommunedelplanen skal begrunne kommunens langsiktige mål, vise hvilke utfordringer man står ovenfor og redegjøre for strategier for en ønsket utvikling av naturmangfoldet i kommunen. Gjennom kommunedelplanen for naturmangfold skal kommunens politiske myndigheter formidle hvilke overordnede retninger kommunens naturforvaltning skal ta.

Planprogrammet skal gjøre rede for:

- Formålet med planarbeidet
- Planprosessen med frister og deltakere
- Opplegget for medvirkning
- Behov for utredninger

Formål med planarbeidet

Det er et mål at vi i løpet av prosjektet får økt kompetanse om naturmangfoldet, og at arbeidet med å bevare naturmangfoldet i kommunen skal bli bedre lokalt forankret.

Kommunedelplanen skal gjøre naturinformasjon mer tilgjengelig for allmennheten og forvaltningen selv, samt forenkle saksbehandlingen og skape mer forutsigbarhet for publikum.

Det er en målsetting for arbeidet å skape en god planprosess gjennom tilstrekkelig medvirkning. Forhåpentligvis vil arbeidet sette mer fokus på naturen i Fredrikstad og gi næringslivet, offentlig forvaltning, grunneiere og andre et styrket insentiv til å ta vare på naturverdiene i Fredrikstad.

Det skal settes opp en plan for prioriterte skjøtsel- og forvaltningstiltak i planperioden, hvor det da også skal framgå hvor det foreligger kunnskapshull.

Det er videre et mål at erfaringer og resultater fra planarbeidet skal ha overføringsverdi til andre kommuner. Østfold fylkeskommune og fylkesmannen vil derfor involvere seg tungt i arbeidet.

Overordnede føringer

Den gjeldende kommuneplanen for 2006-2017 har mål om å ivareta biologisk mangfold gjennom ivaretagelse av varierte kultur- og naturlandskap. Dette ivaretas nærmere i planbestemmelser og tiltak i utvalgte områder. Disse blir naturlig å følge opp og utvikle videre i denne kommunedelplanen.

Stortingsmelding *Natur for livet* beskriver hvordan regjeringens politikk skal bidra til å ta vare på naturmangfoldet. Et av innsatsområdene er å styrke kommunenes arbeid med naturmangfold. Arealinngrep er den viktigste negative påvirkningen for natur i Norge. Derfor er det ekstra viktig at kommunene utøver sin rolle som arealforvalter på en god måte.

Regjeringen ønsker derfor å legge til rette for at kommunene kan øke sin kompetanse om naturmangfold. Regjeringen har foreslått at dette skal skje gjennom et godt kunnskapsgrunnlag og økt veiledning, og gjennom pilotprosjektet om kommunedelplaner for naturmangfold. Det skal vektlegges de verdiene som naturmangfoldet representerer i nasjonal, regional og lokal sammenheng.

Fylkesplanen Østfold mot 2050 har miljø som et av tre hovedtemaer, der et delmål er: «Bevare levedyktige bestander av naturlig forekommende arter og bevare mangfoldet i natur og vegetasjonstyper i fylket, samt stanse tap av biologisk mangfold». Fylkesplanen er også retningsgivende for kommunal planlegging.

I planstrategi-perioden skal Fredrikstad kommune også rullere sin Kommuneplan samt lage *kommunedelplan kulturminner*, *kommunedelplan landbruk* og *kommunedelplan idrett, fysisk aktivitet og marka*. Disse utarbeides i samme tidsrom som, og er relevante for, kommunedelplan for naturmangfold i Fredrikstad. **Det legges opp til samordning mellom de kommunedelplaner som er under utvikling. Disse vil henviser til hverandres fagtemaer og interessekonflikter mellom disse vil avklares underveis slik at planene samsvarer.**

3. Prosess, medvirkning og organisering av planarbeidet

Prosess

Varsel om oppstart av arbeidet med Kommunedelplanen for Naturmangfold i Fredrikstad gjøres samtidig med at forslag til planprogram legges ut til offentlig ettersyn.

Forslag til planprogram sendes til statlige og regionale myndigheter, offentlige organer, private organisasjoner og institusjoner som blir berørt av forslaget, til uttalelse innen en fast frist. Ved

offentlig ettersyn kan det sendes inn innspill til planprogrammet. Dette kan omfatte forslag til utredninger og aktuelle temaer i det forestående planarbeidet. Innspill kan også omfatte synspunkt som går på planprosessen og muligheten til medvirkning. Planprogrammet skal endelig fastsettes av formannskapet. Når planprogrammet er fastsatt begynner arbeidet med selve planen.

Etter en lengre fase med kunnskapsinnhenting, medvirkning og samråd med berørte myndigheter, utarbeides et planforslag. Dette vil i all hovedsak bestå av en tematisk del med henvisning til kart og en handlingsdel.

Planforslaget sendes deretter på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Innspill vurderes og planforslaget bearbeides. Hvis bearbeidingen fører til vesentlige endringer i planforslaget må det legges ut til nytt offentlig ettersyn. Den endelige Kommunedelplan for naturmangfold i Fredrikstad vedtas av Bystyret.

Medvirkning

Det vil være viktig å involvere interesseorganisasjoner og enkeltpersoner som har god kunnskap om det lokale naturmangfoldet. Ved planoppstart kunngjøres en melding på kommunens hjemmesider og i lokalavisen. Alle aktuelle interesseorganisasjoner, enkeltpersoner med fagkunnskap, grunneiere, bygdelag og andre relevante lag og foreninger vil få særskilt varsel om planarbeidet. Kommunen vil også forsøke å få omtale av prosjektet i lokalavisene, og ta i bruk sosiale medier for innspill i selve planfasen.

Det legges opp til et dialogmøte når planprogrammet er ute til høring. I dette møtet vil det være mulig å gi innspill til planprogrammet.

Fylkesmannen i Østfold sin miljøvernavdeling og Østfold fylkeskommunens fylkesbiolog vil være sentrale instanser i arbeidet. Fylkesmannen og fylkeskommunen vil bidra med alt materiale som er tilgjengelig, samt med faglige råd og veiledning.

Det legges opp til en bred medvirkning internt i kommunen for å innarbeide rutiner og å heve kommunens kompetanse på naturmangfold.

Planlagt fremdrift

PROSESS	FORVENTET FREMDRIFT
Utkast til planprogram utarbeides	August-oktober 2016
Politisk behandling av utkast til planprogram med endelig vedtak i Bystyret, via Kultur- og miljøutvalget (KMU) og formannskapet.	KMU – 23.11.2016 Formannskapet – 24.11.2016 Bystyret – 8.12.2016
Vedtak om varsel om planoppstart og forslag til planprogram legges ut til offentlig høring	8.12.2016
Høringsperiode - forslag til planprogram	8.12.2016 – 26.1.2017
Fastsetting av planprogram i formannskapet	Februar - mars 2017
Utvikling av planforslag	Mars- september 2017

Offentlig ettersyn	September-oktober 2017
Sluttbehandling	November 2017
Avslutning av prosjekt/rapportering	Desember 2017

Organisering av arbeidet

Det foreslås å legge ansvaret for gjennomføring av planarbeidet til virksomhetsleder i miljø og landbruk. Utarbeidelse av selve planen vil føres av en prosjektleder i miljø og landbruk. Prosjektleder vil knytte kontakt med en referansegruppe bestående av representanter fra Fylkeskommunen, Fylkesmannen og eventuelt interesseorganisasjoner og fagpersoner innen naturmangfold. Referansegruppen vil møtes jevnlig ved behov i planarbeidet. I løpet av planarbeidet vil ulike interesseorganisasjoner, fagpersoner og interne virksomheter inviteres inn i en arbeidsgruppe. De vil involveres etter behov, ut fra de ulike tema og hvilken prosess planarbeidet befinner seg i.

Miljødirektoratet har avsatt ressurser til å bistå kommunen i prosessen. Klima- og miljødepartementet bistår med kr 200 000,- til utforming av planen.

4. Oppbygging av planen

Kunnskapsgrunnlag

Planarbeidet vil i hovedsak basere seg på den kunnskap og de data man i stor grad allerede har. Det kan være aktuelt å gjennomføre noe registreringsarbeid parallelt med planprosessen, men dersom det er behov for ytterligere registreringsarbeid kan dette tas inn i planens handlingsdel. Vi har valgt å registrere kystlynghei i forbindelse med denne kommunedelplanen. Kystlynghei er en utvalgt naturtype som man skal ta særlig hensyn til. Registreringsarbeidet ble startet opp på høsten i 2016 og blir lagt inn i naturbasen i løpet av 2017.

Det finnes mye eksisterende informasjon om naturmangfold i Fredrikstad:

Rapportene «Biologisk mangfold» og «Viltet i Fredrikstad» ble ferdigstilt i 1997. Disse inkluderer kart over viktige nøkkelbiotoper og viltområder med forvaltningstiltak for å ta vare på artsmangfoldet og viltressursene.

Siden den gang har det blitt gjort ytterligere kartlegging av naturtypene i kommunen. Som resultat av dette er det registrert 574 naturtyper av nasjonal og regional verdi i Naturbase.no. I Fredrikstad kommune er det 31 områder som er vernet etter naturvernloven (nå naturmangfoldloven) som naturreservat eller nasjonalpark. Det er registrert ca. 1900 store eiketrær som er beskyttet av forskrift om utvalgte naturtyper. Av andre utvalgte naturtyper finnes slåttemark og kystlynghei. Av prioriterte arter er det registrert eremitt og dvergålegras. Disse naturtypene og artene er det behov for å utrede nærmere med tanke på forvaltning og skjøtsel videre

Det er etablert gode kartgrunnlag fra miljødirektoratet, Norsk Institutt for bioøkonomi og Artsdatabanken som øker kunnskapsgrunnlaget om hva vi har av naturmangfold. I tillegg har Fylkesmannen i Østfold sin miljøvernavdeling informasjon om særlig sårbare arter (unntatt offentlighet) (reirplasser for rovfugl og spillplasser for skogshøns).

Plandokumentet

Planen skal utarbeides som en temaplan, med en tidshorisont på 8 år, gjeldende fra det tidspunkt planen vedtas (2018-2026). Den vil bestå av en tematisk del med henvisning til kart, og en handlingsdel. **Planområdet dekker Fredrikstad kommune med både land- og sjøarealer.**

Den tematiske delen vil samle den eksisterende kunnskapen om naturmangfoldet i en helhetlig oversikt. Den vil peke på verdifulle naturområder og arter i Fredrikstad kommune. Dette vil danne et kunnskapsgrunnlag både for befolkningen og internt i kommunen.

Denne delen av planen vil beskrive status og utfordringer for det naturmangfoldet vi har, inndelt i en hensiktsmessig struktur, f. eks. etter naturtyper. Planen vil gi målsettinger, og eventuelt retningslinjer, for hvordan vi skal ivareta naturmangfoldet i Fredrikstad. Kommunedelplanen er ikke en juridisk bindende arealplan, men kunnskapsgrunnlaget vil kunne gi føringer. Kommunedelplanen vil dermed være et verktøy ved saksbehandling, planlegging og drift av områder som berører natur. Verktøyet kan eksempelvis brukes for å verne naturområder, innhente manglende kunnskap og gjenskape nytt naturmangfold.

Ved å samle den eksisterende kunnskapen vil vi også få oversikt over sammenhenger mellom naturområder som er avhengig av hverandre for å være robuste, f.eks. avstand mellom salamanderdammer, bekkedrag og grønnstruktur generelt.

Områder som kommunen mener er viktig for naturmangfoldet bør prioriteres og sikres i juridisk bindende planer (kommuneplanens arealdel) og/eller ved eiendomsforvaltning, anleggsvirksomhet, forvaltning av grønnstruktur og via informasjon til befolkningen.

Våtmarker og vassdrag vil bli et viktig tema i kommunedelplanen. Det har de siste tiårene forsvunnet mange dammer i kommunen (og i regionen). Dette gjelder særlig de næringsrike dammene i leirjord. Få dammer og for store avstander mellom dammene gir utfordringer for artene som er knyttet til disse. De gjenværende våtmarkene i Fredrikstad har et særlig behov for beskyttelse, hvor tilbakeføring og restaurering bør vurderes.

Handlingsdelen vil ta for seg de viktigste satsningsområdene og utfordringene for naturmangfoldet i kommunen. Et særlig viktig satsingspunkt vil da være å få en helhetlig oversikt over verdifulle områder og arter i Fredrikstad kommune. Planen vil dermed synliggjøre hull i kunnskapsgrunnlaget og hvor det bør arbeides for å innhente mer kunnskap om naturmangfold. Handlingsdelen vil også være en plan for prioriterte skjøtsel- og forvaltningstiltak i planperioden. Satsningsområdene og tiltakene bør samkjøres med kommuneplanprosessen, slik at disse følges opp i planperioden.